

S E N T R U M

Partiet Sentrum Kristiansand

Valgprogram 2023-2027

Innhold

1	Demokrati og medborgerskap	4
2	Økonomisk trygghet.....	5
	Inkluderende arbeidsliv.....	5
	Ut av lavinntekt	6
	Et trygt og godt sted å bo	6
3	Mangfold, livssynsåpenhet og minoriteter.....	7
	Funksjonshemmedes rettigheter	7
	Human asyl- og flyktningpolitikk	8
	Kampen mot rasisme.....	9
	Livssynsåpenhet og religiøse minoriteter	9
	LHBTI+-personer.....	10
4	Bydelsvekst og byutvikling	11
	Gode bydeler – god kommune.....	11
	Urbant bysenter – Kvadraturen som regionscenter.....	11
5	Bolig, eiendom, skatt og avgifter	12
	En bærekraftig bolig- og arealpolitikk.....	12
	Skatt og avgift.....	13
6	Næringsliv og arbeidsliv	14
	Arbeidslivspolitik.....	15
7	Klima, natur og miljø	15
	Energimiks/energieffektivisering	15
	Transport, lading og parkering	16
	Bruk og vern – jord, natur, hav og arealer.....	17
	Sirkulærøkonomi	17
	Karbonfangst og lagring.....	18
8	Oppvekst og utdanning	18
	Gode oppvekst- og utdanningsvilkår	18
	Barnevern – barn og unges livsvilkår	19
	Utebarna.....	20
9	Inkluderende helse og omsorgspolitik	21
	God helse både fysisk og psykisk – uansett alder.....	21
	Psykisk helse- og ruspolitikk	22
	Innbyggere som rammes av demens.....	23

Kvinnehelse	23
Fastlegeordningen	24
10 Seniorpolitikk - Et fullverdig liv hele livet	24
11 Idrett, kultur og frivillighet.....	25
Idrett for alle.....	25
Allsidig kulturliv	27
En satsning på Kristiansands frivillighet og foreningsliv	28
12 Bedre kommunal økonomistyring	29

1 Demokrati og medborgerskap

Kristiansand har i dag ca. 115.000 innbyggere. Mer enn 160 nasjonaliteter gjør kommunen vår mangfoldig. Partiet Sentrum mener det er avgjørende for en bærekraftig fremtid å involvere innbyggerne med all sin kompetanse på en mer aktiv måte enn i dag. Fra norske forhold kjenner vi uttrykket «å bygge ei bygd». Mange kjenner også det afrikanske uttrykket «det trengs en hel landsby for å oppdra et barn». Det faktum at over 90% av Kristiansands befolkning bor i bydeler utenfor sentrum gjør disse begrepene meningsfulle. Partiet Sentrum tror på verdien av lokal stedsutvikling med fokus på inkluderende møteplasser på tvers av etnisitet, alder, legning og funksjonsnedsettelse. Vi ønsker at Kristiansand kommune skal være «En By For Alle».

Begrepet innbyggermedvirkning brukes av de fleste politiske partier, men det er stor forskjell på hva de enkelte partiene legger i begrepet. Vi i Partiet Sentrum vil gjøre samhandling til en del av både administrasjonens og politikernes DNA. En samhandlende kommune innebærer å benytte kompetansen som ligger i innbyggerne langt mer aktivt enn i dag. I viktige utviklingssaker og tjenesteutvikling må prosessene inkludere dialog med innbyggerne mye tidligere. Når saker legges ut til høring, er prosessen ofte kommet så langt at endringsmulighetene er for små. Innen rus og psykisk helse har bruk av erfaringskonsulenter og mentorer (folk med relevante livserfaringer) bidratt til bedre tjenester. Vi ønsker å ta i bruk folks livskompetanse også i bydelsutviklingen.

Gjennom saker som dialogmøter, bydelsfondet og etablering av bydelsråd har Partiet Sentrum sett at innbyggernes medvirkning er viktig. Vi vil ha mer av dette!

Partiet Sentrum vil:

- ha fokus på utvikling av gode møteplasser i bydelene sammen med bydelsråd/velforeninger
- bruke frivillighet og idrettslag på en aktiv måte i bydelsutviklingen
- sørge for at alle aldersgrupper er inkludert i viktig bydelsutvikling
- arbeide for reell involvering av bydelsrådene i alle utviklingsplaner for bydelene
- forbedre samhandlingsrutinene mellom kommune og bydelsråd
- styrke informasjonsarbeidet fra kommune til bydelsråd/velforeninger
- tilby bydelsrådene opplæring og kompetanseutvikling
- ha dialogmøter mellom politiske utvalg og bydelene
- styrke bydelsfondet som en ubyråkratisk tildelingspraksis for mindre tiltak
- gjennomføre lyttmøter i bydelene
- sørge for åpne prosesser i saksforberedelser
- senke terskelen for kontaktmøter mellom innbyggere og politisk ledelse
- styrke avdelingen for innbyggerdialog i Kristiansand kommune
- vurdere å innføre bydelsvekstavtaler som stimulerer til egeninnsats i bydelene
- forankre Kristiansand som en samhandlingskommune
- forenkle søknadsprosesser for lokale tiltak
- hindre at språkbarrierer reduserer engasjement fra innbyggere med ikke norsk etnisitet

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil sikre lydhøre, inkluderende, deltakelsesbaserte og representative beslutningsprosesser på alle nivåer
FNs bærekraftsmål §16.7

2 Økonomisk trygghet

Grunnleggende trygghet for egen inntekt, bolig og velferd er avgjørende for vår livskvalitet.

Inkluderende arbeidsliv

Det er et grunnleggende ønske for oss å kunne være i jobb og bruke våre evner og kompetanser, til nytte for oss selv eller andre. Vi må se mennesker som en ressurs, ikke en byrde. Dette må være utgangspunktet slik at flest mulig får muligheten til å komme i jobb og beholde den.

Arbeid og aktivitet har en helsefremmende effekt og er et viktig utgangspunkt for å oppleve mestring og en meningsfull hverdag. Funksjonsnedsettelse av ulike slag oppleves for mange som et hinder for deltakelse i arbeidslivet. Yrkesdeltakelsen for innvandrere er lavere enn befolkningen ellers. Folk med «hull i CV'en» har vanskeligheter med å komme inn i arbeidslivet.

Vi vil gi folk muligheten til å komme inn i jobb og delta etter evne. Alle skal kunne leve av sin inntekt. Som arbeidsgiver må vi sikre anstendige lønns- og arbeidsvilkår, og kommunen må gå i front for å skape et mangfoldig og inkluderende arbeidsliv.

Et godt arbeidsliv er avhengig av et levende næringsliv. Vi skal sikre at Kristiansand forblir et attraktivt sted å etablere nye virksomheter.

Partiet Sentrum vil:

- jobbe for barnehagetilbud som er tilpasset arbeidstakere i turnusarbeid
- øke tilbudet av fremtidsrettet yrkesutdanning
- sørge for god tilgang på arealer til næringsutvikling i kommunen
- gjøre byen attraktiv for nyetableringer
- legge til rette så flere kan stå i arbeid lenger, om de ønsker det
- styrke samspillet mellom kommunen og næringslivet
- at kommunen skal legge til rette for at bedrifter kan etableres i bydelene utenfor sentrumskjernen
- bruke kommunal innkjøpsmakt til å gjøre det enklere for mindre, lokale bedrifter å konkurrere om leveranser
- at Kristiansand skal være en proaktiv tilrettelegger for næringslivet gjennom en aktiv næringsavdeling
- gjøre Kristiansand attraktiv med gode kulturtilbud og aktivitetstilbud som tiltrekker seg arbeidskraft i bredt spekter
- at kommunen går foran som et godt eksempel på mangfoldig arbeidskollegium
- stimulere private arbeidsgivere til i enda større grad å ta imot lærlinger og ansette personer med nedsatt funksjonsevne
- innføre anonyme søkeprosesser frem til første intervju til kommunale stillinger, slik at alle har lik mulighet til å bli en reell del av søkerundene

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil oppnå full og produktiv sysselsetting og anstendig arbeid for alle kvinner og menn, inkludert ungdom og personer med nedsatt funksjonsevne, og oppnå lik lønn for likt arbeid.

[FNs bærekraftsmål §8.5](#)

Ut av lavinntekt

Flere enn noen gang merker utfordringer i egen økonomi, og "dyrtid" får konsekvenser for enkeltmennesker i kommunen vår. Både barn og voksne blir berørt, og det påvirker livssituasjon og mulighet for samfunnsdeltakelse negativt.

For Partiet Sentrum er det en viktig politisk prioritet de neste årene å løfte så mange som mulig ut av vedvarende lavinntekt og over i økonomisk trygghet og stabilitet.

Partiet Sentrum vil:

- jobbe nasjonalt for at alle skal ha en anstendig og trygg inntekt som det er mulig å leve av uavhengig av arbeidsevne
- holde fokus på at andelen innbyggere i lavinntekt stadig reduseres
- følge opp satsingen "Flere i arbeid" Flere i arbeid - Kristiansand kommune for å sikre at flere gjennomfører videregående skole og kommer i jobb
- holde barnetrygden utenfor ved beregning av sosial stønad
- holde verdien av eid primærbolig utenfor når rett til sosialhjelp skal vurderes
- sikre at barns behov blir tatt med i vurderingen av sosialhjelp
- opprettholde en boligpolitikk som sikrer lave boligpriser og demper ekstrem prisvekst
- holde kommunale avgifter og gebyrer på et minimumsnivå gjennom effektiv drift
- videreføre og utvide Nye Mønstre (Nye mønstre – trygg oppvekst - Kristiansand kommune) slik at ingen familier må stå i kø for å få hjelp
- sikre verktøy som bidrar til at kommunen realiserer Fritidserklæringen (FRITIDSERKLÆRINGEN - Regjeringen.no) for barn i Kristiansand
- fjerne økonomiske barrierer for barn og unges deltagelse i fritidsaktiviteter ved å beholde og styrke Fritidsfondet
- utarbeide målrettede planer for hvordan Kristiansand skal sikre reduksjon i antall lavinntektsfamilier
- styrke behovsprøvde finansieringsordninger rettet mot frivillige og ideelle som tilbyr forebyggende og helsefremmende barne- og ungdomsarbeid
- sikre og utvikle bibliotekene som åpne kulturhus i sentrum og bydelene
- styrke satsingen på åpne gratis møteplasser og fritidsaktiviteter for barn og unge, også i skoleferier
- videreføre ordninger for utlån av sportsutstyr og fritidsutstyr gjennom BUA
- etablere ordning for utlån av datamaskiner og lignende utstyr, slik at flere kan delta på f.eks. LAN og e-sport øvelser
- at kommunale bygg og anlegg skal være kostnadsfritt tilgjengelig for frivilligheten
- utjevne forskjeller ved å fjerne tilbud og aktiviteter i skolen som medfører foreldrebetaling
- opprettholde servering av et daglig måltid i kommunale barnehager

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil vedta politikk - særlig når det gjelder skatter og avgifter, lønn og sosialomsorg - med sikte på å oppnå en gradvis utjevning av forskjeller.

FNs bærekraftsmål §10.4

Et trygt og godt sted å bo

Alle har behov for et trygt og godt sted å bo. En egnet bolig er derfor en sentral del av velferdspolitikken. Kommunen har en sentral rolle i det boligsosiale arbeidet, og det omfatter alt som gjøres for å sikre hjelp og ordninger til de som av ulike årsaker sliter med å leie eller eie bolig.

Det boligsosiale arbeidet er svakt forankret i lovverket, og det fører til nedprioritering i kommunene opp mot andre lovpålagte oppgaver. Mye flytting og dårlige boforhold kan gjøre at barn har vanskelig for å etablere gode venneforhold, som igjen forhindrer god sosial inkludering.

Kommunen må ha som mål å sikre gode levekår for barn og unge. Gode boliger og gode boområder forebygger kriminalitet og frafall i utdanning. Å satse på en sosial boligpolitikk vil lønne seg.

Partiet Sentrum vil:

- ta i bruk virkemidler og modeller som kombinerer leie og eie, slik at også de med mindre økonomisk romslighet har mulighet til å eie en egen bolig over tid
- styrke ordningen med startlån
- opprettholde en boligpolitikk som sikrer lave boligpriser og demper ekstrem prisvekst
- tenke nye modeller for boligenheter, som for eksempel mikrohus, og egnede tomtearealer for dette
- stimulere til nye boformer for eldre, også hvor tekniske løsninger for lengre botid prioriteres
- ta initiativ til en nasjonal reform av den kommunale boligsektoren, med tanke på å styrke retten til en verdig bolig
- ha gode investeringsplaner for kommunale boliger forbeholdt barnefamilier

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil sikre at alle har tilgang til tilfredsstillende og trygge boliger og grunnleggende tjenester til en overkommelig pris.

[FNs bærekraftsmål §11.1](#)

3 Mangfold, livssynsåpenhet og minoriteter

Vi vil fremme verdien av mangfold i samfunnet vårt. Mangfold skaper positive bevegelser i samfunnet og for den enkelte. Mennesker er mangfoldige og alle har noe å bidra med. Samfunnet kan ikke basere seg på at alle skal være mest mulig like, men at vi ønsker å forstå og lære av hverandre. Fellesskapet må være et rom der alle kan være seg selv. Alle mennesker har behov for - og rett på - anerkjennelse, frihet, respekt og tilhørighet.

Sosiale kategorier som kjønn, etnisitet, livssyn, sosial/økonomisk klasse, kjønnsidentitet, seksuell orientering og funksjonshemming kan samvirke og påvirke personers leve- og livskvalitet. I dette perspektivet er diskriminerende strukturer like, og arbeidet mot diskriminering er en felles kamp. I et åpent og fritt samfunn står respekt og anerkjennelse av mangfold sentralt. I arbeidet for likestilling og et mangfoldig samfunn må vi sikre ytringsfriheten og motarbeide hatefulle ytringer.

Alle som bor i Kristiansand skal ha like muligheter til å bidra og til å delta i fellesskapet.

Funksjonshemmedes rettigheter

Partiet Sentrum vil arbeide for et universelt uformet samfunn som er funksjonsfremmende, ikke funksjonshemmende. Personer med funksjonshemninger utgjør Norges største minoritet, og de av oss med nedsatt funksjonsevne blir utsatt for systematisk diskriminering og segregering. Det fører til et alvorlig utenforskap og tap av viktige menneskelige ressurser.

Det trengs en holdningsendring i samfunnet hvor fokus flyttes fra individet som problem til at det er hinderet som er problemet. Vår viktigste oppgave er å legge til rette for at alle skal få bidra med sine ressurser, og å legge til rette for arbeid etter evne for alle.

Partiet Sentrum vil:

- at bystyret og den politiske arenaen reelt blir tilgjengelig for folk med funksjonshemninger
- at alle med nedsatt funksjonsevne skal ha lik mulighet til å velge barnehage, skole og utdanning
- at kommunen realiserer planen «Veikart. Universelt utformet nærscole 2030»
- ha alle offentlige, digitale løsninger i kommunen i tråd med lovkrav om universell utforming
- at kommunen går foran som et godt eksempel på mangfoldig arbeidskollegium
- sørge for at det blir flere tilrettelagte arbeidsplasser i ordinære bedrifter i samarbeid mellom bedriftene og det offentlige
- at ingen funksjonshemmede skal bo på sykehjem eller i institusjonslignende boliger mot sin vilje, men sikres reell mulighet til selv å velge hvor en vil bo
- at kommunale boliger skal være fysisk tilgjengelige og universelt utformet
- sikre at kommunens råd for personer med nedsatt funksjonsevne får reell medvirkning
- at kommunen sikrer at alle som har rett til brukerstyrt personlig assistent (BPA) får tilstrekkelig antall assistansetimer til å leve et selvstendig og likestilt liv og delta i samfunnet
- at ordninger for brukerstyrt personlig assistent og funksjonsassistenter gjøres sømløse for å sikre at folk med funksjonsnedsettelse kan delta i utdanning og arbeid
- sørge for at det blir gitt god opplæring i arbeidslederansvaret som følger av et BPA-vedtak, og at kommunen sikrer at BPA-ordningen gjennomføres i tråd med loven
- at Kristiansand blir en foretrukket kommune å bo i for personer med funksjonsnedsettelse fordi tilretteleggingen for utdanning, bolig og arbeid er blant det ypperste i landet

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil oppnå allmenn dekning av helsetjenester, inkludert ordninger som beskytter mot økonomiske konsekvenser, og allmenn tilgang til grunnleggende og gode helsetjenester og trygge, virksomme og nødvendige medisiner og vaksiner av god kvalitet og til en overkommelig pris.

FNs bærekraftsmål §3.8

Human asyl- og flyktningpolitikk

Partiet Sentrum vil føre en human, raus og rettferdig asyl- og innvandringspolitikk. Flyktninger som kommer til kommunen vår skal oppleve trygghet og ivaretagelse. God språkopplæring og et velfungerende integreringssystem er viktig.

Når asyl ikke blir innvilget, må vi sikre at de som likevel blir værende som papirløse får en human tilværelse.

Partiet Sentrum vil:

- sikre papirløse rett til helsehjelp
- at papirløse får rett til å arbeide i påvente av retur
- forhindre at barn fødes til statsløshet
- væreause i mottak av flyktninger (ta imot minst det antallet flyktninger som staten ber kommunen om)
- ha rask tildeling av hensiktsmessig bosted
- bidra til kort vei inn i arbeidslivet
- sikre god tilgang til tolketjenesten

- sørge for at innvandrere med nedsatt hørsel får lære både norsk og norsk tegnspråk

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil legge til rette for migrasjon og mobilitet i ordnede, trygge, regulerte og ansvarlige former, blant annet ved å føre en planmessig og godt forvaltet migrasjonspolitik.

FNs bærekraftsmål §10.7

Kampen mot rasisme

I Kristiansand har vi et stort mangfold av mennesker fra over 160 forskjellige nasjonaliteter. Dette mangfoldet er en styrke for byen vår som vi skal heie frem. Dessverre er det altfor mange som opplever rasisme på ulike måter.

Hverdagsrasismen er den formen for rasisme som er mest utbredt i vårt samfunn. Den er ikke så lett å identifisere eller bevise. De fleste som opplever den har en opplevelse av at det skjer på grunn av hudfarge eller religion. Kartlegginger av ytringer på sosiale medier i Kristiansand underbygger dette. Det er derfor viktig å snakke like mye om ytringsansvaret som ytringsfriheten.

Partiet Sentrum vil:

- at lokale politikere skal vise mot og påpeke rasisme der det skjer, og bruke sin makt og innflytelse til å motarbeide den
- ha et anstendig ordskifte
- sikre fagkompetanse om mangfold i kommunale etater, råd og utvalg
- bygge tilstrekkelig kompetanse på kultursensitivitet i alle kommunale tjenester
- innføre anonyme søkeprosesser frem til første intervju til kommunale stillinger slik at alle har lik mulighet til å bli en reell del av søkerundene
- gjennomføre prøveordning med kvittering til personer som stoppes og kontrolleres av politiet
- øke bevisstheten rundt rasisme i og på skolen, og gi lærerne verktøy for å håndtere rasisme i klasserommet
- styrke kommunenes samarbeid med kompetente antirasistiske organisasjoner og andre frivillige aktører som arbeider mot rasisme og for inkludering og dialog

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil fremme rettsstaten nasjonalt og internasjonalt, og sikre likhet for loven, rettsikkerhet og rettsvern for alle.

FNs bærekraftsmål §16.3

Livssynsåpenhet og religiøse minoriteter

Kristiansand er en multikulturell og multireligiøs kommune. Vi må legge til rette for at alle skal kunne praktisere sin tro og sitt livssyn. Eneste forutsetning må være at praktiseringen ikke går på bekostning av andre menneskerettigheter.

Kristiansand skal være en livssynsåpen kommune. Det skal være trygt å praktisere troen din eller livssynet ditt, uansett hva du tror på. Et livssynsåpent samfunn har også rom for religionskritikk, men ytringsfriheten har en grense. Den skal ikke brukes til å sette ulike religiøse grupper opp mot

hverandre. Hatkriminalitet, hets og diskriminering mot muslimer, jøder og andre religiøse minoriteter må bekjempes.

Menighetene innenfor de ulike trosretningene må fortsatt kunne ha sitt ståsted og sine overbevisninger. Samtidig trengs en betingelsesløs åpenhet overfor de som tenker annerledes for at vi skal lykkes som livssynsåpent samfunn.

Partiet Sentrum vil:

- bekjempe hets og diskriminering basert på tro eller livssyn
- styrke dialogarbeidet på tvers av religioner og livssyn
- oppfordre til samarbeid mellom skolen og mangfoldet av trossamfunn, slik at skoleelever får møte religion som levende praksis, og ikke bare som bokkunnskap, gjennom besøk til kirke, moské, tempel og synagoge i nærmiljøet
- gi trossamfunn tilgang til offentlige rom for offentlige handlinger når det trengs
- ha trossamfunn med som ressurs i planlegging av nye bydelsrom og møteplasser
- at beboere på sykehjem skal ha rett til å få leve, og utøve, sitt åndelige liv også ved opphold på sykehjemmene
- at hjemmetjenesten kan gi tilbud om å opprette kontakt mellom brukere og deres trossamfunn dersom ønskelig
- stille krav til universell utforming av trossamfunnenes bygninger

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil fremme sosial, økonomisk og politisk inkludering av alle, uavhengig av alder, kjønn, funksjonsevne, rase, etnisitet, nasjonal opprinnelse, religion eller økonomisk eller annen status.

[FNs bærekraftsmål §10.2](#)

LHBTI+-personer

I Kristiansand skal alle føle seg trygge og få rettighetene sine oppfylt uavhengig av seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk. Undersøkelser som er gjort nylig, både gjennom levekårsundersøkelser og kartlegging av digitale plattformer, viser at LHBTI+-personer opplever mye diskriminering og hatefulle ytringer.

LHBTI+-personer som kommer til Norge som asylsøkere opplever ofte diskriminering fra andre asylsøkere. Mange må forlate asylmottakene for sin egen sikkerhet. Det må jobbes med et større fokus på LHBTI+-personers opplevelse av trygghet på asylmottakene.

Partiet Sentrum vil:

- jobbe for å bekjempe all undertrykking og diskriminering av skeive i kommunen vår
- legge til rette for lokale skeive organisasjoner sitt arbeid
- jobbe for gode plattformer for dialog mellom byens ulike miljøer og kommunens arbeid for skeives opplevelse av inkludering og livskvalitet

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil fremme sosial, økonomisk og politisk inkludering av alle, uavhengig av alder, kjønn, funksjonsevne, rase, etnisitet, nasjonal opprinnelse, religion eller økonomisk eller annen status.

[FNs bærekraftsmål §10.2](#)

4 Bydelsvekst og byutvikling

Gode bydeler – god kommune

Partiet Sentrum ønsker bydelsvekst, ikke bare byvekst. Hjem og nærmiljø er noe av det viktigste for hver og en av oss i hverdagen. Vi ønsker trygge bo- og nærmiljøer med nærhet til det vi har mest behov for i hverdagen, slik at vi kan gå eller sykle til skole, barnehage, butikk, andre servicefunksjoner og gjerne også til jobben.

Vi ønsker sterkere bydelssamfunn. Vi vil ha betydelig fokus på bydelsutvikling, gjennom blant annet økt innsats på skole, idrett, eldreomsorg, næring, miljø og kultur i alle bydeler.

Utviklingen av nærmiljø og bydeler i Kristiansand må planlegges helhetlig. Den må tilfredsstillende ulike behov. En større spredning av boligbygging vil bidra til å holde boligpriser på et nivå folk flest har råd til. Det må legges vekt på bygg som har gode miljøkvaliteter. Utbygging må koordineres med kollektivtilbud. Kollektivtilbudet må være et attraktivt alternativ til bilkjøring.

Partiet Sentrum vil:

- utvikle møteplasser som skal være universelt utformet og ha fasiliteter som gjør dette til attraktive samlingsarenaer, f.eks. serveringssteder, kulturarenaer, idrettsanlegg og turområder
- videreutvikle bydelsrådene for å styrke medvirkning og gode prosesser
- øke rammene for bydelsfondet-
- styrke arbeidet med vedlikehold av kommunens bygningsmasse som sikrer bærekraft og levetid
- at offentlige bygg i bydelene, som skolebygg, flerbrukshaller og grendehus, skal være gratis tilgjengelig for frivillige organisasjoner
- forsterke den medisinske beredskapen i bydelene som skal gi trygghet til bydelenes beboere, som f.eks. legekontor og andre helsetilbud
- opprette ambulansesentral øst og vest i kommunen for å redusere utrykningstiden
- ha gode turmuligheter med hyggelige rasteplasser i alle bydeler
- tilrettelegge for og vedlikeholde badeplasser i de ulike bydelene der det er naturlig
- ha størst mulig grad av universelt utformede turstier, rasteplasser og badeplasser
- gjøre historiske minneplasser i naturområdene i kommunen mer tilgjengelig og kjent
- sikre «Tur-los-ordningen» i alle bydeler
- gi fritidsklubbene mulighet for økte åpningstider i samarbeid med frivillige og foreldre
- ha trygge og attraktive «hengeplasser» for ungdommer i bydelene
- satse på trygge sykkelveier inn til bykjernen og bydelssentre fra bydelene
- arbeide for full mobil- og internettdækning i hele kommunen

Urbant bysenter – Kvadraturen som regionsenter

Kvadraturen er kommunens bysenter, men det er også en bydel på linje med de andre bydelene. Mens bydelene i ulik grad har urbane kvaliteter, vil Kvadraturen ha et spesielt behov for urban utvikling og satsing, både når det gjelder bokvaliteter og med tanke på kulturtilbud, næringsliv og infrastruktur. Bykjernen har en viktig funksjon som landsdelscenter og universitetsby, og dette krever prioritet og fokus på utvikling og vedlikehold. Gjennom urbane kvaliteter som tiltrekker unge, arbeidssøkende mennesker vil vi sikre rekruttering av arbeidskraft og kompetanse til byen og regionen.

Stedet har etter hvert blitt en viktigere driver enn selve jobbtilbudet når det gjelder hvor folk ønsker å etablere seg. Det er det sammensatte bildet av stedets tilbud, kultur, natur og holdninger som pekes på som avgjørende i den sammenhengen.

Gjennom å tenke økonomisk, miljømessig og sosial bærekraft vil vi arbeide for en inkluderende, menneskevennlig og attraktiv by som bidrar til trivsel, aktivitet og verdiskapning. Funksjonelle og universelt utformede bygninger og uterom vil kunne legge godt til rette for det.

Partiet Sentrum vil:

- bidra til urbane kvaliteter i bysentrum i form av rikt og variert butikk-, kafe-, idretts- og kulturliv
- sikre et kulturliv som spenner fra tradisjonelle kulturinstitusjoner til nye og utradisjonelle kulturarenaer
- lytte til næringslivet i bykjernen med tanke på «nattøkonomien», dvs. livet etter kl. 18.00
- våge å tenke ny og moderne arkitektur i sameksistens med klassisk arkitektur
- jobbe for bærekraftig byutvikling og bedre arealutnyttelse ved å tenke flerbruk, sambruk og funksjonsblanding, for eksempel ved å ha næringer, kunnskapsbedrifter, servering og kulturtilbud under samme tak.
- skape gode byrom med velfungerende forbindelser seg imellom
- sikre parker og grøntområder, og at de er tilgjengelige for alle
- skape trygghet i bygater og områder med tilstrekkelig belysning og åpenhet
- få vedtatt plan og sikre Lagmannsholmen som en allmenning som gir liv og er tilgjengelig for byens innbyggere
- ha flere sittebenker i Markens og sidegater
- gi muligheten for å skape liv i sidegatene i samarbeid med næringsdrivende
- beplante med trær langs veier i bykjernen der det er mulig og hensiktsmessig
- forvalte rundkjøringer, veikanter, parseller, offentlige parker, og liknende steder i by- og veibildet på en måte som skaper gode kår for pollinerende insekter.
- sikre at randsonene til bykjernen blir levende soner og ikke tomme, utrygge «mellomrom»
- utvikle sentrum som «kompakt-by» med nisjetilbud som helårsbadstuer, vinbarer og gourmetrestauranter, bilfrie områder, parkeringsmuligheter og gode transportløsninger
- sikre bymessige kvaliteter som gjør at nasjonale og internasjonale arbeidstakere med spisskompetanse etablerer seg i byen og tilfører nødvendig og etterlengtet arbeidskraft

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil jobbe for å styrke inkluderende og bærekraftig urbanisering og muligheten for en deltakende, integrert og bærekraftig samfunnsplanlegging. Vi ønsker å sørge for at alle, særlig kvinner og barn, eldre og personer med nedsatt funksjonsevne, har tilgang til trygge, inkluderende og tilgjengelige grøntområder i bydelene.

[FNs bærekraftsmål §11.3 og 11.7](#)

5 Bolig, eiendom, skatt og avgifter

En bærekraftig bolig- og arealpolitikk

Hjem og nærmiljø er noe av det viktigste for hver og en av oss i hverdagen. Vi ønsker trygge bo- og nærmiljøer med nærhet til det vi har mest behov for i hverdagen, slik at vi kan gå eller sykle til skole, barnehage, butikk, jobb og andre servicefunksjoner.

Vi vil ha betydelig fokus på bydelsutvikling, gjennom blant annet økt innsats på skole, idrett, eldreomsorg, miljø og kultur i alle bydeler. Vi ønsker fokus og prioritering i bydelene. Det er der flesteparten av kommunens innbyggere lever og bor.

Utviklingen av nærmiljø og bydeler i Kristiansand må planlegges helhetlig. Den må tilfredsstillende ulike behov, og vi må bidra til en god boligsosial politikk hvor boligpriser holdes nede og gir innpass for nye boligeiere. Det må legges vekt på bygg som har gode miljøkvaliteter. Utbyggingen må koordineres med kollektivtilbud som et attraktivt alternativ til bilkjøring. Nye boligstrøk bygges for å stå i hundre år, og det er viktig med en gjennomført og stødig planlegging som sikrer bevaring av tilstrekkelig urørt natur, jord og skogområder.

Kristiansand må ha en boligpolitikk som legger til rette for at førstegangskjøpere og lavinntektsgrupper kan komme seg inn på boligmarkedet. Det bør være en målsetting at de ulike bydelene skal gjenspeile et demografisk mangfold.

Partiet Sentrum vil:

- tilrettelegge for tidlig og god innbyggerinvolvering for alle berørte i utbyggingsprosjekter
- bidra til transparente og ryddige prosesser i plansaker
- gjøre enkle byggesaker på egen eiendom enkle og raske å få gjennomført
- opprettholde en boligpolitikk som sikrer lave boligpriser og demper ekstrem prisvekst
- bidra til et allsidig marked med boliger som tilfredsstillende ulike ønsker, behov og prisnivå
- påse at krav til universell utforming i nærmiljøet ivaretas
- tenke fortetting ved arealbruk i høyden og på allerede utbygde områder for å bevare urørt skog og natur
- fremme parkering under bakken, og ha bygg, torg, aktivitet og liv over bakken
- ha tilstrekkelig tilbud av studentboliger
- ha mulighet for leie til eie ordninger, slik at også de med mindre økonomisk romslighet har mulighet til å eie en egen bolig over tid
- styrke ordningen med startlån
- jobbe for et utleiemarked med kvalitetssikring av utleieboliger
- opprette kommunale incentivordninger for energieffektivisering av utleieboliger, slik at ikke leietakere med svak økonomi må bære hovedbyrden av høye strømpriser
- kapital i form av egen bolig skal ikke kreves realisert for å få utbetalt sosialhjelp. Ingen skal måtte selge boligen for å kunne kjøpe mat.
- at størrelsesbehov og universell utforming tas med i beregningen av bostøtte
- øke antallet kommunale boliger, og fordele dem over flere strøk i byen.
- kvalitetssikre kommunale boliger, særlig for familier med barn

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stans og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold

[FNs bærekraftsmål §15](#)

Skatt og avgift

I en tid hvor mange sliter med å få privatøkonomien sin til å gå rundt på grunn av økt prisvekst, skyhøye strømpriser og økende rentenivå, har det kommunale avgiftsnivået stor betydning.

Kommunale avgifter, parkeringsavgifter og eiendomsskatt er utgifter som kommunen har beslutningsmyndighet på.

Partiet Sentrum vil ha en ansvarlig og rettferdig skatte- og avgiftspolitik, som bidrar til alle de tre bærekrafts-aspektene: klima- og miljømessig bærekraft, økonomisk bærekraft og sosial bærekraft.

Partiet Sentrum vil:

- holde kommunale avgifter, inkludert eiendomsskatt, på et minimumsnivå
- gi miljørabatter i form av reduserte byggesaksgebyrer til ENØK- og klimatiltak
- gi muligheten for deling av avfallsdunker i nabolag

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil innen 2030 sørge for likeverdig tilgang til trygt drikkevann til en overkommelig pris for alle.

FNs bærekraftsmål §11.7

6 Næringsliv og arbeidsliv

For et parti som bygger all politikken vår rundt FNs bærekraftsmål er det viktig å prioritere økonomisk bærekraft. Kristiansand kommune skal være en aktiv tilrettelegger for et bredt og mangfoldig næringsliv. Det må føres en kunnskapsbasert politikk som styrker byens private næringsliv.

Næringspolitikken skal stimulere til økt verdiskaping, flere arbeidsplasser og et godt handels- og servicetilbud til kommunens innbyggere og tilreisende. Det må satses på nyskapende, grønn næringspolitikk som skaper konkurransekraft for næringslivet.

Partiet Sentrum vil:

- at kommunen jobber aktiv med næringsutviklingsarbeid som del av lokalsamfunnsutviklingen
- at samarbeidet med ulike næringsforeninger og senterforeninger styrkes
- at kommunen skal være en forutsigbar og pålitelig samarbeidspartner for næringslivet i byen
- gjøre kommunen attraktiv for nyetableringer gjennom raskere og mer effektive planprosesser, som samtidig ikke går på bekostning av nødvendige høringer og konsekvensutredninger
- at bærekraft og innovasjon skal vektlegges for kommunale innkjøp og i tjenesteanbud
- jobbe for at håndverkere, varelevering og andre næringsdrivende skal kunne operere i hele kommunen
- stimulere næringslivet til å i større grad ta imot lærlinger og ansette personer med nedsatt funksjonsevne
- oftere benytte sosiale entreprenørskaps-selskap innenfor de kommunale tjenestene
- gi miljørabatter i form av reduserte byggesaksgebyrer til ENØK og klimatiltak
- sikre gode og forutsigbare rammevilkår som håndheves for utelivsbransjen
- at kommunen skal kreve åpenhet om eierstrukturer for alle selskaper de har avtaler med og fondsinvesteringer i for å motvirke bruk av skatteparadiser
- at kommunen utvikler alkoholpolitiske planer som sikrer at skjenking skjer i universelt utformede lokaler og at alle ansatte på skjenkesteder får opplæring, for å forhindre at funksjonshemmede nektes adgang eller skjenking på grunn av funksjonsnedsettelsen
- arbeide for å styrke den militære tilstedeværelsen i regionen for å sikre beredskapen
- opprettholde Luftforsvarets skolesenter Kjevik

Arbeidslivspolitik

Et seriøst arbeidsliv med gode vilkår for arbeidstakere er avgjørende i et bærekraftig lokalsamfunn. Dette ønsker Partiet Sentrum at vektlegges både internt i Kristiansand kommune som arbeidsplass og eksternt når anskaffelser, investeringer og lignende gjøres.

Partiet Sentrum vil:

- fortsette å satse på heltidsstillinger i kommunen
- at kommunen går foran som et godt eksempel i moderasjon av lederlønninger
- at praksisplass gir dokumentert erfaring/referanse
- ha nulltoleranse for arbeidslivskriminalitet og lønnsstyveri
- at kommunen bruker sin innkjøpsmakt ved å ha krav til seriositetsbestemmelser i avtaleverk

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle. [FNs bærekraftsmål §8](#)

7 Klima, natur og miljø

Partiet Sentrum ønsker en forsterket klimainnsats som tar klimautfordringene på alvor. Klimakrisen er vår tids største utfordring. Den truer både mennesker, natur og det biologiske mangfoldet. Partiet Sentrum vil at Kristiansand skal fortsette å vise vei i det grønne skiftet. Vi må kutte mer i klimagassutslipp og verne om vår dyrebare natur og eksisterende grøntområder. Vi må arbeide fram teknologiske løsninger som faktisk bidrar til mindre utslipp og sikrer tilstrekkelig tilgang til kraft.

Kristiansand har vedtatt å redusere direkte klimagassutslipp med 80 prosent innen 2030 sammenlignet med 2015-nivå. Ambisiøse mål krever at vi har folkevalgte politikere som evner å prioritere virkningsfulle klimatiltak. Partiet Sentrum vil jobbe for en offensiv og helhetlig klima- og miljøpolitikk. Vi er kunnskapsbaserte i vår tilnærming og vil ikke støtte populistiske forslag som bærer preg av grønnvasking.

Både enkeltpersoner, organisasjoner og privat næringsliv må inkluderes i kommunens arbeid for å nå klimamålene. Målene nås ikke gjennom politiske vedtak, men ved konkret samarbeid.

Energimiks/energieffektivisering

Kristiansand har eierskap, interesser og muligheter i prosjekter som berører vindkraft, vannkraft, havvind, solkraft og kjernekraft. Her skal vi være fremoverlent både med tanke på arbeidsplassmuligheter og bærekraftige løsninger.

Partiet Sentrum vil:

- være positive til kunnskap og kompetanse om kjernekraft og støtte initiativ som utvikler kjernekraft i Kristiansandsregionen
- positive til kjernekraft som en alternativ kilde i energimiksen
- være positive til å videreutvikle vannkraftanlegg i regionen
- påvirke nasjonalt til redusert behandlingstid for konsesjonssøknader innen vannkraft
- legge til rette for havvindbasert næring i Kristiansand for havvindsatsningen i Nordsjøen, og samtidig ivareta nødvendig vern av marint miljø og mangfold

- at kommunen blir en aktiv bidragsyter i etablering og igangsetting av et kompetansesenter for utvikling av havvindsnæring
- ha økt gjenbruk av masser og materialer i kommunens prosjekter
- oppgradere gamle bygg istedenfor å bygge nye, og sørge for godt vedlikehold i levetiden
- øke støtteordninger for borettslag og sameier for gjennomføring av ENØK-tiltak, eksempelvis solcellepanel eller etterisolering

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Sikre allmenn tilgang til pålitelige og moderne energitjenester til en overkommelig pris.

FNs bærekraftsmål § 7.1

Transport, lading og parkering

Veitrafikken står for 27% (2020) av klimagassutslippene i Kristiansand, og er dermed den sektoren med størst utslipp. Partiet Sentrum vektlegger universell utforming av kollektivtransporten, et attraktivt busstilbud og å fortsette utbyggingen av gang- og sykkelveier. Det er viktig med kommunalt eierskap av parkeringsområder og parkeringshus i bykjernen – både for å sikre tilgjengelighet og prisnivået.

Partiet Sentrum vil:

- tenke bærekraftig, trafikk sikker og menneskevennlig by- og tettstedsutvikling
- aktivt bruke offentlige innkjøp til å fremme nullutslippsteknologi
- arbeide for tiltak som reduserer utslipp av svevestøv og andre miljøgifter
- jobbe for at Ytre Ringvei gjennomføres snarest mulig
- fullføre trygge sykkelveistrekninger i bydelene
- ha hensiktsmessig balanse mellom bilfrie gater og gode parkeringsmuligheter i P-hus
- sikre at bilfrie sentrumsområder ikke ekskluderer funksjonshemmede
- sikre tilstrekkelig HC-parkering når gateparkering legges om
- sørge for et mer attraktivt kollektivtilbud gjennom prissetting, frekvens og rutetilbud
- ha AKT Svipp i alle bydeler i Kristiansand
- prøveordning med gratis buss for alle fra neste anbudsperiode i Kristiansand som tiltak for å bekjempe utenforskap
- finne ordninger for bruk av el-sparkesykler som sikrer trygg fremkommelighet for øvrige brukere av fortau og sykkelstier (rullestolbrukere, fotgjengere, barnevogner osv.)
- redusere flyreiser i kommunal regi
- legge til rette for bildelingsordninger i borettslag og boligområder der det ønskes og det trengs parkeringsplass, lademuligheter osv.
- sikre hensiktsmessig destinasjonslading
- sikre at kommunen fortsatt eier og driver parkeringsplasser og parkeringshus

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Alle skal ha tilgang til trygge, tilgjengelige og bærekraftige transportsystemer til en overkommelig pris, og vi ønsker å bedre sikkerheten på veiene, særlig ved å legge til rette for kollektivtransport og med særlig vekt på behovene til personer i utsatte situasjoner; kvinner, barn, personer med nedsatt funksjonsevne og eldre.

FNs bærekraftsmål § 11.2.

Bruk og vern – jord, natur, hav og arealer

Mennesket er totalt avhengig av naturen og det biologiske mangfoldet. En forutsetning for at økosystemtjenestene skal fungere, er at vi tar vare på det som er igjen av naturområder og det biologiske mangfoldet som finnes der. Dessverre er dette under kraftig press fra blant annet massiv nedbygging og klimagassutslipp. Natur- og skogsarealer, grøntområder og parker i kommunen vår må ha tilstrekkelig prioritering i utbyggingsaker, og natur, hav og luft må vernes om.

Partiet Sentrum vil:

- være restriktive i ny arealplanlegging slik at andel matjord i kommunen ivaretas
- verne matjordsområder og øke matsikkerheten, samt stimulere til økt matproduksjon i Kristiansand kommune.
- tilrettelegge for kortreist mat i kommunal virksomhet, og bedre utnyttelsen av restemat i offentlig sektor
- verne matjordområder for å øke matsikkerheten og matproduksjonen
- styrke drift og liv på gårdene ved å tilrettelegge for tilleggsnæringer
- si ja til energinøytrale fiskeoppdrettsanlegg på land, men nei til sjøbasert fiskeoppdrett i Kristiansands skjærgård
- legge til rette for havvindbasert næring i Kristiansand for havvindsatsningen i Nordsjøen og samtidig ivareta nødvendig vern av marint miljø og mangfold
- verne om eksisterende grøntområder i bykjernen og bydelene
- initiere økt bruk av grønne tak og blomsterengområder på offentlige bygg og anlegg
- droppe plenklipp på et utvalg av kommunale plener om våren og sommeren, for å bidra til pollinering og vern av artsmangfold
- forvalte rundkjøringer, veikanter, parseller, offentlige parker, og liknende steder i by- og veibildet på en måte som skaper gode kår for pollinerende insekter

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil jobbe for å forhindre, og i betydelig grad redusere, alle former for havforurensning, særlig fra landbasert virksomhet, inkludert marin forsøpling og utslipp av næringsalter. Vi vil også integrere verdien av økosystemer og biologisk mangfold i lokale planleggingsprosesser, i strategier for fattigdomsbekjempelse og regnskap.

FNs bærekraftsmål §14.1, og 15.9

Sirkulærøkonomi

Bærekraftig forbruk og produksjon handler om å gjøre mer med mindre ressurser. I dag forbraker vi mye mer enn hva som er bærekraftig for både miljøet og naturen. Kristiansand er nødt til å ta grep for å fart på overgangen til en mer sirkulær økonomi. Vårt eget forbruk og omfanget av avfall er noe alle selv kan bidra til forbedring av ved å tenke levetid, kvalitet på produkter, gjenbruk og avfallssortering. Miljøvennlige valg må bli enkleste valg.

Partiet Sentrum vil:

- optimalisere utnyttelsen av eksisterende bygg og alltid vurdere gjenbruk/rehabilitering/universell tilpasning av gamle bygg før det fattes nye, store investeringsbeslutninger
- at energioptimalisering og fornybar energiproduksjon skal være sentralt ved kommunale nybygg og renoveringer
- at kommunen prioriterer gjenbruk ved investeringer og kommunale anskaffelser

- arbeide for at nye veiprosjekter skal ha krav om gjenvinning av materialer innenfor eller på tvers av prosjekter
- stimulere til økt kildesortering, gjenbruk og reparasjon – samt utlånsordninger
- gi mulighet for felles søppeldunker i nabolag for å minske antall søppeldunker i gatebildet
- legge til rette for private og frivillige aktører innenfor gjenbruk og reparasjon
- ha momsfritak for arbeid og deler til reparasjoner som øker levetiden
- at kommunens innkjøpsregler gir rom for å anskaffe brukte møbler og utstyr, og mulighet for nyetablerte gründerbedrifter med særlige innovative løsninger å delta i anbud og tjenesteleveranser
- sørge for at Kristiansand kommune innfører avfallssortering på kirkegårdene
- sikre romslige åpningstider på de alle de eksisterende gjenbruksstasjonene
- styrke tiltak mot marin forsøpling
- at de som rydder søppel i havet og naturen kan kaste dette gratis ved sorteringsanleggene
- tilrettelegge for kortreist mat i kommunal virksomhet, og bedre utnyttelsen av restemat i offentlig sektor

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil jobbe for å oppgradere infrastruktur og omstille næringslivet til å bli mer bærekraftig, med mer effektiv bruk av ressurser og mer utstrakt bruk av rene og miljøvennlige teknologiformer og industriprosesser.

Vi vil innen 2030 halvere matsvinn per innbygger på verdensbasis, både i detaljhandelen og blant forbrukere, og redusere svinn i produksjons- og forsyningskjeden, inkludert svinn etter innhøsting.

[FNs bærekraftsmål § 9.4. og 12.3](#)

Karbonfangst og lagring

Parallelt med å kutte egne klimagassutslipp og binde opp utslipp gjennom vern av natur, bør vi bruke teknologien som er utviklet innenfor karbonfangst- og lagring. Dette må ikke erstatte andre klima- og miljøtiltak, men utgjøre et viktig supplement.

Partiet Sentrum vil:

- arbeide for at karbonfangst ved Returkraft kan gjennomføres i en samarbeidsløsning

8 Oppvekst og utdanning

Gode oppvekst- og utdanningsvilkår

Skole og utdanning er en viktig faktor for å bekjempe utenforskap og forskjeller i samfunnet. Gjennom sterkere oppfølging og flere kontaktlærere i grunnskolen vil vi kunne gi elevene mer av det de trenger. Ved å ha to kontaktlærere i hver klasse i grunnskolen, vil lærerne kunne gi elevene en mye tettere oppfølging.

Ved å bygge gode relasjoner mellom skole, idrett og andre aktiviteter i nærmiljøet, vil vi være med på å bekjempe fattigdom og utenforskap. Vi må bygge fellesskap og arbeide for at barnas foreldre i større grad deltar frivillig i skolens og nærmiljøets aktiviteter.

Vi vil jobbe for å styrke skolens økonomi. Det må også lages vedlikeholdsplaner som kan holde skolene i god stand. Slik vil vi på sikt redusere behovet for nye skolebygg. Vi vil arbeide for å skape

enda bedre selvaktiverende skolegårder gjennom gode planer for vedlikehold og utvikling av skolegårdene.

Partiet Sentrum vil:

- at det skal være 2 kontaktlærere i alle klasser med over 15 elever på 1-10. trinn
- øke fokuset på kultur-, religions- og livsnyndialog i læreplanen for å forhindre utenforskap
- gjennomføre en helt ny pedagogikk for 1. trinn i tråd med intensjonen i seksårsreformen, der sosial trygghet, språk og praktiske ferdigheter styrkes gjennom fri lek og voksenstyrte aktiviteter. Det bør være fokus på å styrke selvtillit og selvfølelse og å unngå tidlige nederlag og utenforskap
- teste ut alternative vurderingsordninger i skolen. Det skal være positive tilbakemeldinger underveis i utdanningsløpet, og nåværende eksamensformer må forandres slik at elevene kan vise sitt beste
- teste ut om eksamener kan foregå uten bruk av internett
- arbeide for å ansette flere sosionomer/miljøarbeidere i skolen for å bygge riktig kompetanse rundt barnet
- styrke laget rundt barnet
- ha tverrfaglig arbeid med kjernegrupper helt ned i barnehagealder
- tilføre barnehage og skole mer kompetanse som kan redusere sosial ulikhet

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil jobbe for å oppnå en betydelig økning i antall unge og voksne som har kompetanse, blant annet i tekniske fag og yrkesfag, som er relevant for sysselsetting, anstendig arbeid og entreprenørskap. Vi vil jobbe for å sikre at alle elever og studenter tilegner seg den kompetansen som er nødvendig for å fremme bærekraftig utvikling, blant annet gjennom utdanning i bærekraftig utvikling og livsstil, menneskerettigheter, likestilling, fremme av freds- og ikkevoldskultur, globalt borgerskap og verdsetting av kulturelt mangfold og kulturens bidrag til bærekraftig utvikling.

FNs bærekraftsmål §4.4 og 4.7

Barnevern – barn og unges livsvilkår

Partiet Sentrum vil at barn, foreldre og barnevernfeltet får nødvendig politisk prioritering og støtte, og vil jobbe målrettet for nok og riktig ressursbruk i barnevernet. Det må sikres forpliktende samarbeid internt i kommunal sektor og med andre eksterne aktører. Staten, kommunen og frivilligheten er viktige samarbeidspartnere. Samhandling og koordinering er nøkkelford for gode, effektive og målrettede tjenester. Meldeplikten er et særlig viktig ansvar alle involverte har når det gjelder barns oppvekst.

De aller fleste barn og unge har en god oppvekst. Noen kan likevel ikke bo hos sine foreldre, og flytter derfor i fosterhjem eller på institusjon. De ansatte i barnevernstjenestene er dedikerte og dyktige fagpersoner, som jobber med svært komplekse og sammensatte oppgaver, med store krav til forsvarlig forvaltning og med høyt arbeidspress. For å lykkes med dette krevende arbeidet er det avgjørende å styrke opplæring, oppfølging og veiledning av denne gruppen. Stor slitasje og turnover blant ansatte i barnevernstjenestene er en utfordring som må tas på alvor.

Vi vet at det blant våre nye borgere, migranter og flyktninger er en voksende gruppe som lever i vedvarende lavinntekt, og det er mange familier som strever med integrering og inkludering i landsdelen vår. Flere aktører er involvert, og ofte er barneverntjenesten en sentral aktør. Mangfoldskompetanse og kultursensitivitet er viktige verktøy i samarbeidet om gode oppvekstvilkår

for barn i denne gruppen. Ved tidlig innsats, økt fokus på inkludering og språkopplæring, utdanning og lønnet arbeid vil foreldre og andre nære omsorgspersoner være bedre rustet til å møte de norske kravene og forventningene til god nok omsorg og barneoppdragelse. Slik vil barn og unge som vokser opp i en krysskulturell og mangfoldig by eller bygd i større grad stå rustet til å leve gode liv, ta utdanning og sikre egen inntekt.

Partiet Sentrum vil:

- invitere barn og unge med egenerfaring inn i samarbeidet med å utvikle gode innbyggertilbud
- sikre at strukturene rundt barna avdekker behov, får satt inn tiltak raskt for å forebygge for barn og unge som strever og er i ferd med å falle utenfor
- ha gode overføringer fra barnehage til skole, ungdomsskole og over i videregående opplæring
- gjøre det enklere for familier å få oversikt over de hjelpetiltak som finnes
- ha enkle og tilgjengelige oversikter over aktiviteter som er gratis/rimelige i bydelene
- jobbe for å øke andelen ungdommer som fortsetter med organisert aktivitet etter ungdomsskolen
- utfordre negative holdninger om barnevernet som tjenesteaktør og barnevernets brukergruppe
- synliggjøre ressurser denne gruppen har gjennom å invitere barn og unge med egenerfaring inn i samarbeidet om å utvikle gode innbyggertilbud
- bygge ned barrierer som hindrer tidlig og riktig innsats for denne gruppen
- sikre samarbeid på tvers av etats- og fagområder
- sørge for at denne gruppen inkluderes i overlappende politikkområder som forebygging, skole og utdanning, kultur og helse

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil jobbe for at voksne skal gjør det som er best for barna og at alle barn skal få bo sammen med foreldrene sine med mindre det ikke er bra for dem.

[FNs barnekonvensjon artikkel 3](#) og [artikkel 9](#)

Utebarna

Økende fattigdom i samfunnet har økt faren for at sårbare ungdommer lett blir et mål for kriminalitet. Det henger ungdommer utenfor shoppingscenteret eller utenfor gatekjøkkenet i nærområdet, men de er ikke der for å handle. De er der bare for å henge og drøye tiden. De er alt fra 7-8 til 12-13 år gamle gutter og jenter. De er «utebarna». Denne betegnelsen har de fått siden de må henge ute og drøye tiden for at deres yngre søsken hjemme skal kunne legge seg. Leiligheten de bor i er liten og de er mange. Når de yngre søsknene har lagt seg, kan «utebarna» endelig gå til sine «trygge» hjem.

«Utebarna» har flere ting til felles, de bor i små leiligheter med flere familiemedlemmer og har dessverre veldig lite penger i familien. Dette fellespreget samler dem under et navn de selv også kjenner til som deres identitet. Når utebarna både er tiltaksløse, blakke og virkelig kan føle realiteten av utenforskap, er de mer sårbare og havner lett i den gruppen som raskest blir rekruttert til i gjengmiljøene.

Det kommunen kunne gjøre er å styrke frivillige organisasjoner som jobber med ungdommer i faresonen. Kommunen kan bidra til økt kompetanse og bevissthet hos disse organisasjonene. Områdeløft og relasjonsbygging kan bidra til å redusere faren for at disse ungdommene begår kriminalitet. Et bedre bomiljø både fysisk og sosialt vil bidra til at ungdommer finner en riktig plass i samfunnet.

Men nå med det første er det viktig å gi ungdommer gode tilbud. Gi ungdommer flere alternativer med god infrastruktur, og ved siden av dette bygg gode relasjoner med dem. Gode relasjoner skaper trygghet. Disse ungdommene vil da videre selv bidra til å skape et godt miljø.

Kommunen kan bidra med støtte til å styrke kompetansen hos frivillige organisasjoner, fellesskap og møteplasser. Dette kan lette på konsekvensene som fattigdommen drar med seg.

9 Inkluderende helse og omsorgspolitik

God helse både fysisk og psykisk – uansett alder

Vår helse- og omsorgspolitik bygger på tanken om at et godt liv innebærer å ha et trygt og stabilt hjem, familie eller andre nære relasjoner, tilhørighet til et større sosialt fellesskap, lønnet arbeid eller annen meningsfull aktivitet og en levelig økonomi.

Kristiansand kommune har i mange år hatt en aktiv og forebyggende folkehelsepolitikk. Partiet Sentrum vil arbeide for å videreutvikle den. Vårt mål er at alle Kristiansands innbyggere skal ha like muligheter til en god og meningsfull hverdag uavhengig av alder og personlig økonomi. Alle skal ha tilgang til gode opplevelser som kan stimulere den enkeltes sosiale, åndelige og kulturelle behov.

Blant vår tids største utfordringer er ensomhet og økt psykisk uhelse. Både når det gjelder fysisk og psykisk helse, er vår holdning at det i størst mulig grad skal satses på forebyggende tiltak for alle innbyggere. Vi tror at en trygg oppvekst i et inkluderende samfunn er det som gir størst forebyggende effekt både fysisk og psykisk. Derfor mener vi at alt arbeid mot sosial ulikhet og utenforskap er viktig helse- og omsorgsarbeid.

I møte med helseutfordringer skal alle kunne få den hjelpen og støtten de trenger, og brukermedvirkning er en lovfestet rettighet som skal bidra til treffsikre tjenester. Vi mener at dagens bestiller-utfører-modell hindrer brukermedvirkning, fordi de som innvilger tiltak befinner seg for langt fra de som trenger tiltakene. Partiet Sentrum vil ha mer helse og omsorg per krone ved å legge om til en tillitsbasert modell som gir tjenesteutøverne og tjenestebrukerne makt til sammen å skreddersy tiltak i tråd med den enkeltes behov.

Når vi blir eldre, kan ønsker og behov knyttet til å kunne leve gode liv endre seg. Enten man klarer seg selv eller trenger offentlig omsorg, skal utfoldelse og livskvalitet være like selvsagt som for andre aldersgrupper i kommunen. Et mangfoldig tilbud på alle områder er vårt mål for eldre i Kristiansand.

Innen rusbehandling og psykisk helse har vi stor tro på kommunens bruk av erfaringskompetanse i form av å ansette personer med relevante livserfaringer som mentorer/erfaringskonsulenter i tjenestene. Vi ønsker flere slike stillinger.

Frivillighet er en viktig faktor i det forebyggende tilbudet innenfor omsorgsoppgaver, behandling og annen meningsfull aktivitet, og derfor må Kristiansand kommune styrke samarbeidet med frivilligheten.

Partiet Sentrum vil:

- fremme tiltak som forebygger ensomhet og utenforskap i bydelene

- utvikle levende bydelsentre med tilgjengelige møteplasser og aktivitetstilbud for folk i alle aldre og livssituasjoner
- legge til rette for spesifikke tiltak for eldre i bydelene
- øke åpningstiden for fritidsklubber i samarbeid med frivillige og foreldre
- at alle bydeler skal ha fritidstilbud for ungdom som er gratis, trygge og så attraktive at de velges fremfor Kristiansand sentrum på kveldstid
- ha helsesykepleiere og miljøarbeidere/sosionomer tilgjengelige på skolene
- jobbe for et tettere samarbeid mellom skolen, frivillige og ideelle organisasjoner, barnevernet og politiet for de som har utfordringer i den ordinære skolehverdagen
- støtte forebyggende programmer som bidrar til bedre psykisk helse
- styrke likeperson-arbeid innen psykisk helse og rus ved å ansette erfaringskonsulenter i kommunale psykiske helsetjenester
- satse på lavterskeltilbud innen rus, psykisk helse og familievern
- ha livsgledesertifisering av alle omsorgssentre i Kristiansand
- sikre en god balanse mellom private og offentlige omsorgsboliger
- skape trygge rammer for mennesker i livets siste (terminale) fase
- utvide lavterskeltilbudet Rask Psykisk Helsehjelp også til kveldstid
- utvikle bestiller-utfører-modellen til fordel for en tillitsbasert modell for tjenestetildeling

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil oppnå allmenn dekning av helsetjenester, inkludert ordninger som beskytter mot økonomiske konsekvenser, og allmenn tilgang til grunnleggende og gode helsetjenester og trygge, virksomme og nødvendige medisiner og vaksiner av god kvalitet og til en overkommelig pris

FNs bærekraftsmål §3.8

Psykisk helse- og ruspolitikk

For personer med rusproblemer og/eller psykiske plager, skal vi være opptatt av at tilbud foreligger og at behandling eller andre hjelpetiltak skal skje raskt. Det er spesielt viktig å fange opp barn og unge med slike utfordringer i en tidlig fase. Derfor er gode lavterskeltilbud viktig å utvikle som et samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor. For denne gruppen er også samarbeid med næringslivet om tilpassede arbeidsplasser basert på yteevne og helsetilstand avgjørende.

Ingen vet hvem som er disponert for en avhengighet og dette må behandles med respekt. Rusavhengighet er en diagnose og det må derfor behandles av helsevesenet, men ikke av dem alene.

Det er en utfordring å få de som sliter med rus bosatt i kommunen. Partiet Sentrum er for en rusreform med fokus på hjelp og forebyggende arbeid. Det må også være en human politikk for dem som sliter med rus.

Det er helt avgjørende å få til et bedre samarbeid mellom skolen, frivillige og ideelle organisasjoner, barnevernet, politiet og evt. andre tilbud i helsevesenet. Det vil gi muligheten til å «tette hullene» slik at negativ utvikling kan oppdages tidlig.

Vi er opptatt av at rusomsorgen i Kristiansand skal utøves på en verdig og inkluderende måte. Både den det gjelder og pårørende må bli hørt og inkludert i behandlingsforløpet. I tillegg ønsker vi å trekke veksler på de mange frivillige organisasjonene som gjør en stor innsats i det daglige livet til mange tjenestebrukere.

Vi skal arbeide for at det skal være tilgjengelig et døgnåpent tilbud om avrusning til de som har et behov og som ønsker det. Etter endt avrusning bør det omgående gis tilbud om et helhetlig bo- og behandlingstilbud. I behandling skal de få motivasjon for å utvikle kunnskaper, ferdigheter og mestringsstrategier som gjør dem i stand til å opprettholde en rusmiddelfri tilværelse og ha et godt og meningsfullt liv etter endt behandling.

Partiet Sentrum vil:

- arbeide for mentorbaserte ordninger innenfor rusomsorgen
- at unge med rus og psykiske utfordringer som ønsker å bli rusfrie skal sikres rask behandling
- støtte innføring av en rusreform som gir reell hjelp til personer i rusavhengighet og som også sikrer godt forebyggende arbeid og verktøy for å forhindre økt omfang av rusavhengighet
- at ingen skal være bostedsløse i Kristiansand
- at ingen som bor i nødbolig, eller som har tiltak, skal gå sultne
- ha et dekkende nødboligtilbud
- ha fokus på tjenestebrukeren i overgangen fra statlige til kommunale tilbud
- sikre gode ambulerende tjenester ikke bare på dag tid, men også på kvelds- og nattestid
- gjøre natthjem til et permanent tilbud, slik at alle har et tilbud om tak over hodet gjennom natta
- sikre gode mottak og botilbud for mennesker som er utsatt for vold, overgrep og misbruk

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil styrke forebygging og behandling av rusmiddelmissbruk, blant annet misbruk av narkotiske stoffer og skadelig bruk av alkohol

FNs bærekraftsmål §3.5

Innbyggere som rammes av demens

Vi må arbeide for et demensvennlig samfunn. Mennesker som lider av demens skal bli møtt med forståelse, respekt og støtte fra dem de trenger hjelp fra. Helsepersonell må få opplæring i hvordan møte og behandle mennesker med demens. Det må tilbys nok skjermede enheter i eldreinstitusjoner og omsorgssentre, slik at personer med demens får tilpasset pleie og omsorg fra helsepersonell som har kunnskaper i demensomsorg. I vårt multikulturelle samfunn vil de kulturelle, religiøse og språklige ulikhetene blant de eldre også kreve mangfoldskompetanse blant helsepersonellet.

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder.

FNs bærekraftsmål §3.0

Kvinnehelse

Partiet Sentrum vil jobbe for et helsefremmende arbeid rettet mot kvinner i alle aldre. For å unngå utenforskap og marginalisering, manglende tilhørighet til arbeidslivet og vedvarende lavinntekt, vil vi sikre gode ordninger og tiltak rettet mot sårbare kvinner i kommunen i offentlig eller privat regi. Kvinner som er nye i Norge er overrepresentert i negative statistikker knyttet til svangerskap, fødsel og barsel.

Partiet Sentrum vil:

- sikre fødselshjelpere og flerkulturelle doulaer til kvinner som er alene eller mangler nettverk og språkkompetanse
- sikre gode føde- og barseltilbud
- ha lavterskeltilbud som favner kvinner som pga manglende utdanning, språkkompetanse, kulturelle familieforhold eller lignende ikke kommer ut i inntektsbringende arbeid
- ha fokus på å gi kvinner som ikke er i arbeid tilbud om aktiviteter som gir kunnskap og kompetanse til å kunne delta i nærmiljøet og etter hvert også arbeidsliv og sosiale aktiviteter
- ha fokus på gode tilbud som skal gi kvinnene økt nettverk, og fremme psykisk og fysisk helse
- jobbe målrettet inn mot miljøer som med kulturelle eller religiøse begrunnelser utøver ulike former for negativ sosial kontroll, hvor kvinner og jenter er fratatt sin grunnleggende rett til å styre eget liv

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil innen 2030 sikre allmenn tilgang til tjenester knyttet til seksuell og reprodusiv helse, inkludert familieplanlegging og tilhørende informasjon og opplæring, og sikre at reprodusiv helse innarbeides i nasjonale strategier og programmer

FNs bærekraftsmål §3.7

Fastlegeordningen

Fastlegene har høy arbeidsbelastning, særlig knyttet til legevakt og pasientantall.

Fastlegeordningen er selve ryggraden i helsetjenesten. Den har en portvaktfunksjon, ved å sortere ut pasienter og problemstillinger som trenger utredning og behandling i spesialisthelsetjenesten. Vi vil styrke fastlegeordningen for å gi fastlegene mer tid til hver pasient og til å holde seg faglig oppdatert.

Partiet Sentrum vil:

- bedre rammevilkårene til fastlegene
- at legevakten er integrert i fastlegejobben med kompensasjon for vaktberedskap
- legge til rette for at ingen fastleger skal ha ansvar for mer enn 800 pasienter på sin liste

10 Seniorpolitikk - Et fullverdig liv hele livet

Alder er erfaring, innsikt og kompetanse. Dette er viktige ressurser for fellesskapet som må benyttes. Eldre har aldri vært friskere enn i dag. De har høy utdanning, og de lever lenger. En aldersvennlig politikk handler om å legge til rette for at eldre kan leve gode liv, mestre hverdagen og få bidra så lenge de ønsker. Eldre skal føle seg trygge og ha muligheter for meningsfull aktivitet og sosiale relasjoner.

Når det utvikles nye løsninger, må de utformes i samarbeid med de eldre. Frivillige og ideelle aktører må slippes til i samarbeid med det offentlige. Det må utvikles steder og nye boformer som gir grunnlag for aktivitet og god helse.

Digitalt utenforskap er, og vil være, en samfunnsutfordring som griper inn på mange felt og som vil kunne øke i omfang om ikke det tas grep for å sikre seniorgruppene mulighet for læring.

Kommunale nettsider og daglige nødvendige nettsider til bank, politi, sykehus, lege, transport osv.

endres i takt med en stadig raskere digital utvikling. Samfunnet har et effektiviseringsansvar, og digitalisering av mange tjenester ligger innenfor dette.

I Norge er definisjonen på senior alle som er 50 år eller eldre. I vår kommune utgjør dette en betydelig andel, godt over 40.000 innbyggere. Dette gir oss en stor ressursgruppe som vi bør benytte. Eldre selv er en uutnyttet ressurs i det oppsøkende arbeidet blant andre eldre i kommunen.

Partiet Sentrum tar seniorpolitikk på absolutt alvor og har klare mål for å gjøre kommunen i stand til å tilrettelegge for at seniorer skal være en fullverdig gruppe i samfunnet. Kristiansand skal være en By for Alle.

Partiet Sentrum vil:

- ha aktiv innbyggerinvolvering og medbestemmelse også for senioren
- ivareta alle aldersgrupper ved å ha tilbud om digital opplæring for seniorer som faller utenfor i den digitale hverdagen
- følge opp at digitale tjenester har god universell utforming
- la aktive seniorer være livsveiledere og samtalepartnere for andre i samarbeid mellom kommunen og andre aktører
- sørge for enklere og mer smidig informasjonsflyt fra det offentlige til innbyggerne
- lage et brukerpanel for å kvalitetssikre utforming og grensesnitt av IT-produkter og tjenester som er rettet mot seniorer
- gi valgmulighet til å motta kommunal informasjon pr. post eller elektronisk
- ha rehabiliteringsordninger for eldre boliger for å oppgradere til livsløpsstandard
- sikre omsorgsboligmasse i rullatoravstand til tjenestetilbud
- utvide AKT Svipp til alle bydeler
- være en aktiv pådriver av e-helse tilbud
- styrke karriereveiledning for kommunens ansatte fra fylte 50 år
- bekjempe aldersdiskriminering og skape muligheter for at de som ønsker det kan jobbe lenger
- forebygge ensomhet blant eldre ved å opprettholde gode kulturelle tilbud og møtesteder i alle bydelene
- motivere og tilrettelegge for et aktivt seniorliv
- arbeide for at våre heldøgns eldreinstitusjoner sertifiseres som Livsgledehem i en nasjonal sertifiseringsordning som sikrer psykososiale behov

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle.

FNs bærekraftsmål §4

11 Idrett, kultur og frivillighet

Idrett for alle

Idretten er Norges største barne- og ungdomsorganisasjon. Den er til stor glede for alle generasjoner, både aktive og tilskuere. Engasjementet bidrar til sosialt fellesskap og trivsel. Idretten og frivilligheten er svært viktig for kommunen, spesielt for lokalmiljøet.

I Kristiansand organiserer idretten over 34.000 medlemmer, og det legges årlig ned omkring 600 årsverk frivillig arbeid, til en verdi av over 300 millioner kr. I tillegg til den organiserte idretten deltar mange i egenorganisert idrettsaktivitet.

Mange benytter naturen som rekreasjonsarena. Vi vil legge til rette for at flest mulig kan gjøre dette ved å opparbeide turløyper, badeplasser og på andre måter legge til rette for aktivitet i naturen. Vi vil også legge vekt på å universell utforming av kommunens anlegg.

Partiet Sentrum vil legge til rette for at alle som ønsker det, kan delta i idrett uansett organiseringsform.

Partiet Sentrum vil:

- satse på bredden og massene innenfor frivilligheten og idretten, samtidig som toppidretten får gode rammevilkår for sin virksomhet
- arbeide for at enheten for kultur og idrett deles opp, slik at idrettsenheten ledes av en egen kommunalsjef for idrett som rapporterer direkte til kulturdirektøren
- arbeide for at man fortløpende vurderer behovet for idrettsanlegg/flerbrukshaller for breddeidretten i bydelene
- samarbeide med idrettens organer om prioritering av anleggsbehovene i de ulike bydelene og idrettene
- sikre at idrettsanlegg får kontinuerlig ettersyn og vedlikehold
- arbeide for å ha helårsåpne idrettstilbud
- satse på naturen som aktivitetsarena ved å opparbeide turløyper og badeplasser med størst mulig gjennomføring av universell utforming
- kontinuerlig forbedre rammevilkårene for idrett og frivillighet
- sikre at frivillige lag og organisasjoner får tilstrekkelig tilbud om veiledning innen offentlig forvaltning og støtteordninger
- øke driftstilskuddene til idrett og frivillige organisasjoner
- arbeide for at all bruk av idrettsanlegg skal være gratis for idretten og frivillige organisasjoner
- bidra til inkludering og integrering av innvandrere i byens idrettstilbud
- kartlegge status på universell utforming av kommunens idrettsanlegg og lage en plan for nødvendig tilrettelegging
- at universell utforming av idrettsanlegg foregår i samarbeid med brukere og alle berørte aktører
- stimulere idrettslag til å legge til rette for idrett for alle uansett fysiske- eller andre begrensninger
- arbeide for å styrke Fritidsfondet slik at flere kan delta i idretten og andre fritidstilbud
- opprettholde og om nødvendig utvide aktivitetsguide-tilbudet
- lage sambruksarenaer i tettere samarbeid med idretten og frivillige organisasjoner i bydelene
- arbeide for at det gjøres en løpende evaluering av alle våre samarbeidsavtaler med frivillige organisasjoner, slik at disse er i samsvar med kommunens behov og målsettinger. Dette kan innebære at eksisterende avtaler utvides, reduseres eller avvikles og at nye avtaler inngås
- opprettholde og styrke BUAs tilbud både for enkeltpersoner og for skoler og foreninger
- etablere ordning for utlån av datamaskiner og lignende utstyr, slik at flere kan delta på f.eks. LAN og e-sport øvelser
- utvikle svømmehall-tilbudet i kommunen i samsvar med utarbeidet behovsplan
- legge til rette for at egenorganisert idrett kan få relevant tilbud om bruk av idrettsanlegg
- utvikle Gimle til et kompetansesenter for idrett og folkehelse i samarbeid med blant annet SiA, Idrettsrådet, UiA og Olympiatoppen
- at bygging og drift av idrettsanlegg skal fortsette å være en kommunal oppgave. Der det er naturlig og idretten selv ønsker det, kan andre bærekraftige former benyttes

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil innen 2030 sørge for at alle, særlig kvinner og barn, eldre og personer med nedsatt funksjonsevne, har tilgang til trygge, inkluderende og tilgjengelige grøntområder og offentlige rom

FNs bærekraftsmål §11.7

Allsidig kulturliv

Museer, kulturminner, biblioteker og arkiver er viktige kilder for forståelse av vår historie og kulturarv. Kirker og menighetsliv er viktige som kulturbærere og kulturformidlere. Musikk i alle former og annen sceneutfoldelse er viktig både for utøvere og publikum. Kunst og kultur er viktig for de fleste av oss, for trivsel og folkehelsen, og kommunen skal legge til rette for utfoldelse og deltakelse på alle nivåer. Fra politisk hold må det aktivt legges til rette for kulturlivet, slik at alle får ta del i det uavhengig av økonomi og funksjonsevne.

Partiet Sentrum vil arbeide for et allsidig kulturliv og legge til rette for mer kulturell utfoldelse i bydelene.

Partiet Sentrum vil:

- jobbe for økt inkludering og integrering av innvandrere i byens kulturtilbud
- ha en løpende evaluering av alle samarbeidsavtaler innen kultursektoren, slik at disse er i samsvar med kommunens behov og målsettinger. Dette kan innebære at eksisterende avtaler utvides, reduseres eller avvikles og at ny avtaler inngås
- føre en ansvarlig økonomisk politikk når det gjelder investeringer, drift og vedlikehold av kulturbygg i kommunen
- arbeide for at kommunen så langt som mulig skal låne ut egnede arealer til kulturell utøvelse med mål om at flere aktiviteter kan samlokaliseres på skolene og på bydelshus
- beholde kulturskolen sin sentrale rolle som tilbyder av kulturundervisning for barn i kommunen vår, og styrke kulturskolens aktiviteter i bydelene
- realisere planene om bydelshus med bibliotek, kulturarena og innbyggertorg på kommunens østkant
- at universell utforming av kommunens kulturarenaer foregår i samarbeid med brukere og alle berørte aktører
- beholde kommunalt eierskap i Kristiansand Kino Eiendom AS og Kinosør AS
- at alle bydeler skal ha egnede lokaler for kulturell aktivitet
- at kommunen skal ha et allsidig kulturtilbud for våre innbyggere
- å støtte det arbeidet som utføres av ildsjeler og frivillige organisasjoner for å drive et allsidig kulturliv
- å styrke bibliotekenes rolle som kulturarenaer og samlingspunkt for byens innbyggere
- å beholde og utvikle våre tilbud for kunstnere på Odderøya
- å opprettholde Kristiansand som senter for filmproduksjon
- at alle som ønsker det skal kunne delta i kulturelle aktiviteter

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Enhver har rett til fritt å delta i samfunnets kulturelle liv, til å nyte kunst og til å få del i den vitenskapelige fremgang og dens goder.

FNs Menneskerettighetskonvensjon artikkel 27.1

En satsning på Kristiansands frivillighet og foreningsliv

Frivillig innsats har stor betydning både for samfunnet og for den enkelte. Det ligger store muligheter for kommunen i å utvikle nye tilbud og samarbeidsformer, både i dialog og i partnerskap med frivillig sektor.

I Kristiansand har vi mange ulike frivillige organisasjoner. Både innen idrett, kultur, velforeninger, humanitære organisasjoner, menigheter, interesse grupper og mye mer, finner vi et stort spekter av aktiv frivillighet.

Frivillige organisasjoner er en viktig bærebjelke i samfunnet vårt. Frivilligheten skaper møteplasser mellom mennesker og kulturer. Et engasjement i frivilligheten gir glede og mening for alle som deltar, og mange frivillige organisasjoner utfører et viktig samfunnsopdrag.

Partiet Sentrum vil legge til rette for og løfte frem frivilligheten som en viktig ressurs i lokalsamfunnet. Frivilligheten skal få bedre rammevilkår for virksomheten sin, og vi vil videreutvikle samhandlingen mellom kommunen og frivillige organisasjoner. Det skal være enkelt å drive frivillig arbeid i Kristiansand kommune.

Det ligger store muligheter for kommunen i å utvikle nye tilbud og samarbeidsformer, både i dialog og i partnerskap med frivillig sektor. Vi erkjenner at mange oppgaver løses bedre av frivillige organisasjoner enn av det offentlige.

Partiet Sentrum vil:

- ha bedre økonomiske rammevilkår for frivilligheten
- kontinuerlig forbedre rammevilkårene for idrett og frivillighet
- sikre gode og treffsikre støtteordninger med enkle søknadsrutiner
- arbeide for at frivillige lag og organisasjoner får tilstrekkelig tilbud om veiledning innen offentlig forvaltning og støtteordninger
- ha gratis bruk av kommunens lokaler og anlegg for frivilligheten
- støtte opp om frivillighetsentralene
- inngå og utvikle samarbeid mellom kommunen og frivillige organisasjoner innen områder som rusomsorg, inkludering, psykisk helse, eldreomsorg mm.
- legge til rette for at fritidsklubber og andre kommunale lokaler kan brukes som uformelle møtesteder i regi av frivilligheten
- ha en frivillighetskoordinator som gjør det enkelt å samhandle med kommunen og viser vei i mangfoldet av muligheter, regler og støtteordninger
- sikre at skoler, NAV, helseapparat og andre organer informerer om frivillige tilbud til mennesker som har ønsker om eller behov for inkludering i sosiale aktiviteter
- sikre godt samarbeid med organisasjoner og frivillige som driver rydding av turstier og strandområder
- arbeide for en satsning på naturen som aktivitetsarena ved å opparbeide turløyper og badeplasser med størst mulig gjennomføring av universell utforming

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Vi vil utvikle effektive, ansvarlige og åpne institusjoner på alle nivåer.

FNs bærekraftsmål §16.6

12 Bedre kommunal økonomistyring

Administrasjon av kommunen vår er en stor oppgave. Alle innbyggerne i kommunen skal tas vare på. Kommunen bruker innbyggernes skattepenger og gebyrinntekter til sin virksomhet. Da er det et krav at man driver mest mulig effektivt, viser størst mulig ansvarlighet, og velger kostnadseffektive løsninger til innbyggernes beste for å få mest mulig ut av pengene.

Fremtidens kommuner vil ha knappere økonomiske ressurser til rådighet. Dette betyr at det blir viktigere enn noen gang å prioritere disse ressursene i måten kommunen organiseres på.

En samhandlende kommune betyr god kommunikasjon og effektivitet både i intern organisering og måten vi samarbeider med organisasjonslivet og kommunens innbyggere på. Kristiansand skal være en serviceinnstilt og moderne kommune. Kommunen, med hver enkelt avdeling, er til for innbyggerne. De som henvender seg, skal kunne forvente hjelp, råd og veiledning fra serviceinnstilte medarbeidere. En effektiv administrering av kommunen, der man tar i bruk digitale løsninger, gir raskere oppfølging for den enkelte innbygger. Informasjon om ulike tilbud må også oppdateres kontinuerlig.

Kristiansand kommune har fortsatt potensial for forenkling, fornying og forbedring. Partiet Sentrum vil ha et stort fokus på en effektiv bruk av kommunens midler, samtidig som dette ikke skal gå på bekostning av kvaliteten. En veldrevet kommune koster mindre å drive, og gir flere penger til tjenester for innbyggerne.

Vi vil være svært opptatt av en god økonomistyring i kommunen. Gjeldsbyrden må derfor søkes redusert for å ha en sunn økonomi og et godt økonomisk handlingsrom.

Partiet Sentrum vil:

- drive en åpen forvaltning
- utøve et godt samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene
- iverksette tiltak for å redusere kommunens sykefravær i dialog med involverte parter
- ha fokus på selvkostprinsippet for kommunale gebyrer
- arbeide for at kommunale gebyrer ligger under gjennomsnittet i ASSS-samarbeidende kommuner
- innføre klare resultatparametere for kommunens sektorer og eide virksomheter
- arbeide for gode kontrollrutiner i kommunen
- gjennomgå fullmakts-matriser jevnlig
- arbeide for at man reduserer antall sektorer slik at rene stabsfunksjoner sorterer under én enhet
- gjennomgå reise- og møtevirksomhet i kommunen
- arbeide for at politiske honorarer ikke overstiger snittet i ASSS-samarbeidende kommuner
- arbeide for nøkternhet i lederlønninger
- begrense bruken av innleide konsulenter i kommunen
- arbeide for at man gjennomgår eierskap som kommunen har - helt eller delvis - i andre selskaper
- arbeide for at man foretar evaluering av IKS og KF
- vurdere tiltak for å få ned kommunens gjeldsgrad

FNs bærekraftsmål

Partiet Sentrum bygger all sin politikk på FNs bærekraftsmål og menneskerettighetene. Lokal politikk må sørge for å bidra til nasjonal måloppnåelse.

Innen 2030 styrke inkluderende og bærekraftig urbanisering og muligheten for en deltakende, integrert og bærekraftig samfunnsplanlegging og forvaltning i alle land.

[FNs bærekraftsmål §11.3](#)